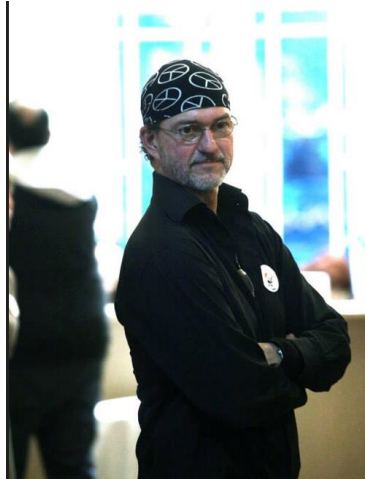

„A TEHETSÉG HARMINC-NEGYVEN SZÁZALÉK, A TÖBBI
KILOMÉTER...”
**LAKATOS GYÖRGY¹ SAJÁT HANGRÓL, SZÓKIMONDÁSRÓL
ÉS KÉK MADARAK SORÁRÓL**

Csodálatosnak, de egyben rendkívül nehéznek is tartja a tanári pályát, mert boldogan adja át a megszerzett tudását, az azonban mindig nagyon megviseli, amikor a végzést követően búcsút kell vennie a növendékektől. Lakatos György már a diplomázását követően, 1987-től elkezdett tanítani a Zeneakadémián, de már ezt megelőzően is foglalkozott a fiatalokkal, Győrben, majd a Bartók konzervatóriumában. A Liszt Ferenc-díjas fagottművésszel, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem fafúvós tanszékének volt vezetőjével a saját hang megtalálásának fontosságáról, éjszakai töprengésekről, irányított gyakorlásról, saját fesztiválról, a fagott népszerűsítéséről, valamint kuratóriumi tagságairól is beszélgettünk.

– Nyilatkozta egy interjúban, hogy mindig, még növendékként is szókimondó típus volt, ezért nem minden tanár kedvelte...

– Így igaz, ezért is lepett meg, amikor Pongrácz Péter oboaművész, tanszékvezető akivel szintén nem volt túl jó a viszony, mert valamit mondtam, vagy másként játszottam, mint kérte – felhívott a diplomázásom után, hogy jöjjenek vissza a Zeneakadémiára tanítani. Becsültem is érte, hogy ennek ellenére rám gondolt, és úgy vélte, jó tanár leszek. Komoly felvetés nemcsak növendékként, hanem tanárként is igazság, az őszinteség kérdése. Jómagam azt tanultam, hogy őszintének kell lenni, de persze az ember kamaszként hajlamos mindenkinél jobban tudni mindent, és sarkos

¹ Lakatos György (Kalocsa, 1960. szeptember 3.) születésnapjához köszöntés.

véleményeket megfogalmazni. S nemcsak nagyon szókimondó voltam már fiatalon, az is jellemző volt rám, hogy a saját hangomat keresve sokszor nem játszottam úgy, ahogy a tanár kérte.

– *S most, tanárként hogyan viszonyul egy hasonló helyzethez?*

– Soha nem ragaszkodom erőszakosan a saját megoldásaimhoz, hiszen amikor kimegy valaki a pódiumra, akkor önmagát kell adnia, fontos, hogy legyen saját hangja, stílusa. Nincs egyetlen, üdvöztető út. Egy ösvény van, amelynek rengeteg különböző elágazásai vannak, bokorral, csobogó patakkal, tisztással, hegytetővel, völgyekkel és sokfelé lehet kalandozni... Akadnak olyan növendékek, akiknek a játékán nagyon hallani, kinek a felvételeit hallgatják. Nekik is azt mondom, hogy legyen saját lelkületük, kiállásuk, s mindig játsszanak úgy, ahogy a szívük, az érzelmeik diktálják. Persze ehhez nagyon kell tudni játszani a hangszeren... Vannak tanítványok, akik szeretnek, s persze olyanok is, akik nem. A lényeg azonban az, hogy eredményre tudunk-e jutni együtt. S a támogatás, segítség mellett ugyanolyan fontos a szigorú számonkérés is. A tanárnak azt is meg kell tanulnia, hogy egymásért vagyunk, nem egymás ellen. Arról nem is beszélve, hogy erre a korosztályra óriási hatással bírnak, hiszen a gyerekekkel 18 éves koruktól hat-hét esztendőn keresztül foglalkozunk, akkor, amikor a szülő talán már nem olyan meghatározó az életükben, vagy legalábbis más szinten. Ránk van bízva a karrierjük, s úgy kell velük foglalkoznunk, hogyha kikerülnek az akadémiáról, ne legyenek tanárfüggők. Ha valaki állandóan visszatér, hogy megkérdezze, mit hogyan játsszon, akkor valamit nem csináltunk jól. Tényleg a kezdetektől azt érzem, csodálatos a mi pályánk, de egyben sokszor fájdalmas is, mert mindig szörnyen megvisel, amikor végeznek és távoznak a fiatalok. Az együtt töltött évek során nagyon hozzám nőnek, látom a kamaszok miként válnak fiatal felnőttekké, s bizony, akadnak olyan közös órák is, amikor nem fagottozunk, hanem beszélgetünk, mert éppen arra van sokkal nagyobb szükség... Csodálatos pálya, temérdek éjszakai töprengéssel, hogy milyen darabot keressek neki egy-egy gyereknek, hogyan tudok jobban segíteni, és mi lehet hozzá a kulcs... Amit néha nem sikerül megtalálni. Épp ezért tisztelem a kollégáim munkáját is, a gyerekeim zenetanításába sosem szóltam bele.

– *Még a tanácsaival sem segített?*

– Természetesen felvételi vagy diplomázás előtt, ha megkértek rá, akkor örömmel hallgattam meg a játékukat, s mondtam el az észrevételeimet, de az ő esetükben is azt éreztem, a maguk útját kell megtalálniuk. A két lányom zenész lett, Sára csellista, Dorka hegedűl, Jónás fiam választott más hivatást, Ágoston fiam pedig tehetséges zongorista, meglátjuk belőle mi lesz.

– *Az Ön esetében, hiába volt zenerajongó a család, s énektanár az édesanyja, a fagottos karrierje mégis két nemmel kezdődött...*

– Gyerekként rengeteg minden érdekelt. Bélyeget gyűjtöttem, kosaraztam, néptáncoltam, kórusban énekeltem, mocsári teknőst neveltem, sorolhatnám. Matematika-fizika tagozatra jártam, csillagásznak készültem, eközben a zeneiskolában talán ügyesen zongoráztam, a fagott azonban nem ment valami jól. S mivel mindig is nagyon makacs voltam, s általában sikeres abban, aminek nekikezdttem, nem akartam elfogadni, hogy valami nem olyan, ahogy szeretném. Édesanyám pedig, aki legendás kórusvezető volt, úgy döntött, hallgassanak meg néhányan, hogy kiderüljön, van-e értelme fagottozásban gondolkodnom. A kecskeméti szimfonikus zenekar első fagottosa és az Operaház művésze is a találkozást követően inkább a csillagászatot javasolta, ifj. Hara László volt, aki hallva az előadásomat, nem nemet mondott, hanem azt, hogy vágjunk bele! Később aztán meg is hallotta az öreg Hara, a magyar fagottozás elindítója, aki a tanárom volt az akadémián, hogy átvettem hangindításokat, akcentusokat a fiától. Olyan mérges lett, hogy majd hozzám vágta a széket, és azt mondta, fél évig ne járjak hozzá fagottozni. Viszont beszélgetni mehettem, és tőle is rengeteget tanultam.

– *Amikor annak idején felvette a telefont, egyértelmű volt, hogy igent mond Pongrácz Péter felkérésére?*

– Igen, mert azzal már tisztában voltam, hogy a tanításban az a legjobb, hogy általa maga a tanár is tanul. Arról nem is beszélve, hogy szeretek emberek között lenni. Imádtam az Operaházban töltött időszakot, az ottani 26 évem alatt végig dobogtam, táncoltam, énekeltem minden előadást. Hálás vagyok a kollégáimnak, hogy segítettek abban, hogy a dalszínházi tagság mellett is utazhattam, koncertezhettem mindenfelé a világban. De annyi esztendő elég volt a teátrumban. A nagyzenekari lét szép volt, jó volt, s ha nem is volt elég, már nem férne a programomba. Ma már a gyerekeim, a növendékeim jelentik a családot, emellett sokat játszom mindenfelé... Így is reggeltől estig tele a naptáram. Máig fontos számomra a kamarazene, most nyáron is muzsikáltam Kelemen Barnabásék Fesztiválakadémiáján, Várjon Dénesék kamara.hu sorozatának ugyancsak gyakori fellépője vagyok. Kamarazeneré bármikor kapható vagyok! Emellett folytonosan tanulok, készülök, gyakorolok, új darabokat próbálok. Most írt a számomra Dubrovay László egy fagottversenyt, Ott Rezső darabjának is készül a kottája, Horváth Balázsét még be sem mutattam, ahogy Király Lászlóét sem, amelyet Vajda József emlékére komponált. Nagyon szép requiem született, énekszóval. Rengeteg a feladat, emellett pedig a magyar fagottozást is segíteni kellene, mert egyre kevesebben játszanak a hangszerünkön, csökken a növendékek száma.

– *Mi ennek az oka?*

– Sajnos a fagott nem tartozik a népszerű instrumentumok közé. Számos iskolában nincsen hangszer és tanár sem. Ráadásul a fagott drága, egy kezdő darab is minimum

másfél millió forintba kerül... Nagyméretű hangszer, és nem olyan egyszerű a kezelése. Sokat kell hát dolgoznunk azon, hogy legyen utánpótlás. Épp ezért most, összefogva a kollégákkal, országjáró körutat szervezünk. Ennek keretében muzsikálunk majd, beszélünk a hangszerről, igyekszünk meghozni a gyerekek kedvét a fagotthoz. Ma már Esti mese sincs, hogy a legalább a Maci szignálját hallják, s találkozzanak a fagott hangjával. De sajnós azt kell mondjam, nemcsak erre a hangszerre jelentkeznek kevesebben, fogy a zenetanulás iránt érdeklődő gyerekek száma...Ma már annyi minden viszi el a figyelmüket, nagyot változott a világ.

– *S gondolom, ma már azokat is nehezebb rávenni a gyakorlásra, akik hangszert tanulnak.*

– Azt szoktam mondogatni nekik, hogy gyakorlás nélkül nem megy. A tehetség nem több mint harminc-negyven százalék, a többi kilométer... Azaz a bele fektetett, temérdek munka. S e téren mindig magamból indultam ki, hiszen világéletemben rengeteget gyakoroltam. Kalocsán én voltam az ügyes zongorista és egyetlen fagottos, de amikor Pestre kerültem, a konzervatóriumban döbbsentem rá, hogy a többiek mennyi mindent tudnak... Szülővárosomban a heti félórás gyakorlásért 10 forintot ígért édesapám. A konzervatóriumban — látva, hogy Bokor Pali, Auer Jóska, Arnóth Balázs s mindenki rengeteget gyakorol - már nem volt szükség ilyen ösztönzésre, elkezdtem magam is a napi többórás munkát.

– *Mennyi volt a maximum?*

– Fokozatosan tornáztam fel, egy órával kezdtem. A spanyolországi balesetemet követően több mint egy év kimaradt, s a kórházban fekve hallottam először arról, hogy a Magyar Rádió zenei versenyt rendez. A legendás zongoratanárnő, Krause Annamária hozta be a hírt a kórházba, még tele voltam gépekkel, azt mondta, hogy ezt meg kell nyernem. Így örült gyakorlásba kezdtem. Akkor még kerekesszékes voltam, átgurultam a lakás másik részébe, ahol átültem egy székre, gyakoroltam és gyakoroltam. A maximum végül hét és fél óra lett, az talán túl sok volt, de végül meg is kaptam az első díjat. Persze, speciális helyzetben voltam, az akadémistáknak azt szoktam mondani, hogy a minimum három óra lenne. De nem is az idő a lényeg, hanem a gyakorlás mikéntje. Ész nélkül ugyanis fölösleges öt órát fújni... Akkor legfeljebb a száj edződik. Koncentrálni kell arra, hogy melyik ujjamat figyeljem, milyen levegővel szólaltassam meg az adott hangot, melyik frázison kellene javítani. Én magam tendenciózusan gyakorolok, fél órákra beosztva, húsz percet szánok erre az állásra, harmincat a másikra, és mérem is az időt. Próbálom erre megtanítani a növendékeimet is. Ha tudatosan végzik, összpontosítva a részletekre, hogy hová kell több levegő, melyik ujj mozdul lassan, akkor az a három óra elröpül. Nem lehet azonnal eredményt sem várni, lépésről lépésre kell haladni. Én magam szeretek is gyakorolni, erre szánom a délelőttöket, kizárva minden mást. S nemcsak új darabokat

kell tanulnom, sok olyan mű is akad, amelyet régen játszottam, jó volna ismét elővenni... Ahogy az otthoni, a kottákkal együtt 12 ezer darabos könyvtáramban körülnézek, mindig felfigyelek egy-egy olyan darabra, amelyet szívesen eljátszanék. Nálam otthon megtalálható minden olyan mű, amelyet a fagott terén fontosnak tartok, akár csak a teljes magyar kortárs fagottirodalom, ami a mai napig összesen 168 mű.

– *A tanítás és a zenélés mellett akad teendő jócskán a kalocsai fesztiváljával is, amelyet 1991-ben indított útjára s azóta is évről évre sikerrel rendeznek meg.*

– Az idei Kék Madár Fesztivál is nagy tetszést aratott, s már szervezzük a következőt. Mindig az az álmom, hogy szeptemberre készen legyünk a műsorral, de ez általában januárra születik meg. S hiába ennyi év, sosem lehet rutinból összeállítani. Az egész csapattal azon gondolkozunk folyamatosan, hogyan lehetne még jobb, még érdekesebb. Kiváló a stáb, hatvanan vannak, ezt onnan tudom, hogy legutóbb mindenkinek készítettem egy apró ajándékot. Rengeteg az önkéntes is, sokan segítenek a színpad, a technikai kellékek felépítésében, a kitűzők árusításában. Nagy öröm, hogy erre az összművészeti sorozatra ingyen eljönnek a művészek, ahogy az is,

hogy a programjaink telt házakat vonzanak, s az összegyűjtött milliók beteg gyerekeknek nyújtanak segítséget. Ráadásul így olyanok emberek dolgoznak együtt, akik egyébként nem találkoznának, de a közös célért örömmel egyesítik erejüket. Egy-egy fesztivál életre hívása temérdek szervezéssel jár, de szívesen csinálom, mert szerencsére ennek mikéntjét megtanulhattam édesanyámtól. Büszke vagyok arra a sok kiváló fellépőre, aki az évek során vállalta a szereplést, és sosem felejttem el, hogy olyan művészekkel kezdhettem, mint El Kazovszkij, Vukán György, Bubik István vagy Helyey László... Hála az égnek, hogy három éve az MVM a fő támogatónk, emellett a kalocsai önkormányzatra is számíthatunk, hiszen hiába lépnek fel ingyen művészek, a szállítás, a szállás, az étkeztetés komoly költséget jelent.

– *Olvastam egy interjúban, hogy a fiai azt mondták, szívesen viszik tovább a sorozatot.*

– Igen, Jónás és Ágoston többször kijelentette már, hogy örömmel vesz benne részt, s magam is azt hiszem, hogy amit 34 éve csinálók, azt nem lehet befejezni. Ha az embernek van egy álma, ami ilyen jól sikerül, és ilyen sokan melléállnak, nem is beszélve a hatalmas tömegben érkező, csillogó szemű közönségről, valamint azokról a családokról, akiket támogatunk, akkor azt folytatni kell. Idén a 10 millió forintos bevétellel 62 gyereket támogathattunk. Az évek alatt összesen 125 millió forintot adományoztunk beteg gyermekek gyógyítására, ami szintén bizonyítja, hogy ez a sorozat a szeretetről, az összetartásról szól. S mindegy, hogy a fiaim vagy más szervezi, ha kerekesszéken kell is begurulnom a hátsó sorba az ötvenedik Kék Madáron, akkor is ott leszek. De erről beszéljünk majd húsz év múlva!

– *Emellett más feladatokat is vállal, hiszen az Artisjus Zenei Alapítvány kuratóriumi elnöke már sok esztendeje.*

- Örömmel vállaltam a felkérést, hiszen az alapítvány szociális és rászorultsági alapon nyújt támogatást művészeknek, s annak ellenére, hogy akad vele munka jócskán, öröm, hogy segíthetünk.
- *Fesztiválszervezőként, akinek a költségvetést is elő kell teremteni, abban is akadt tapasztalata, hogy mennyi és milyen munkával jár a büdzsé biztosítása. Most pedig átkerült a másik oldalra, hiszen az NKA Előadó-művészeti kuratóriumának lett a tagja.*
- Szívesen mondtam igent a felkérésre, hiszen a szakma választott, s már korábban is részt vettem hasonló bizottsági munkában. S bár tudom, nem lesz könnyű a feladat, hiszen rengeteg pályázatot kell értékelnünk, ebben a világban élek már negyvenöt esztendeje. Nemcsak mindkét oldalt, a szervezőit és az előadóit ismerem, hanem magát a szakmát is. Most például a kórusmozgalom támogatását emeltük, de emellett is figyelem, mely területnek van nagy szüksége a segítségre, és ebből sajnos egyre több akad...

Réfi Zsuzsanna

OLSVAI ENDRE BESZÉLGETÉSE LAKATOS GYÖRGY FAGOTTMŰVÉSZ-TANÁRRAL²

Lakatos György³

Olsvai Endre⁴

² Részlet az EAR30 Az EAR Együttes harminc éve 1991–2021 c. interjúkötetből (Megjelent az Egy hangversenyteremért Alapítvány támogatásával. Felelős kiadó: Göllesz Zoltán, 2022)

³ **Dr. Lakatos György** Liszt Ferenc- és Bartók-Pásztory-díjas fagottművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanszékvezető docense.

⁴ **Olsvai Endre** Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, tanár, az MMA rendes tagja

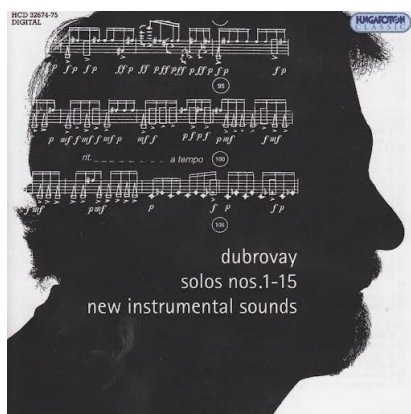
– A doktori disszertációd⁵ a magyar kortárs fagott-irodalomból írtad. Ebben mekkora szerep jut az elektronikus zenének?

– A dolgozatom az 1965-tel kezdődik, a Petrovics *Passacaglia in Blues*-zal és a Dubrovay No. 7-tel ér véget, ami szólisztikus darab. De hozzá kell tennem, hogy az elmúlt talán 40 évben a fagottra írt darabok legalább 40%-a százaléka, amelyekkel találkoztam, elektronikus darab. Köszönhetően a technika fejlődésének.

Passacaglia in Blues (4:50)

Bogányi Bence (fagott)

© 2018 Profil

7. szóló - fagottra / Solo No. 7 - for bassoon (1986) I. Libero (Lento) (4:33)

7. szóló - fagottra / Solo No. 7 - for bassoon (1986) II. Moderato - Presto possibile (2:56)

Lakatos György (fagott)

© 2010 HUNGAROTON RECORDS LTD.

– *Lehetséges, hogy a fagott akkor a hangszerek egyik éllovasa, mert nem tudom, hogy más hangszernél van-e ekkora arány. Ezt mivel magyarázod? A fagott különlegesen alkalmas az elektronikus hangzások kombinációjára?*

– Ebben teljesen igazad van. Szerintem egyedülálló, mert se klarinétra, se fuvolára (az oboáról ne is beszéljünk) nem írtak ennyit, a kortárs zeneszerzés a rézfúvósoknál is abszolút visszafogott. De én valamilyen módon belekerültem a Sugár-Szigeti-Pintér-Faragó-Decsényi-Rózsa-Patachich körbe, az EAR körébe...

– *Az EAR Együttes most 30 éves. 1991 előtt, az EAR-től függetlenül is játszottál már elektronikus darabokat?*

⁵ Lakatos György doktori disszertációja az összeállítás 36. oldalán található.

– Igen, játszottam, Patachich Iván *Fagotto Digitalis*-át játszottam Bourges-ban, Dubrovayval, Jakobival mentünk ki. Az első elektromos darab ez volt, utána rengeteget játszottam.

Fagotto digitale (11:36)

Vajda József (fagott)

© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

– *És meg is szeretted ezt a műfajt?*

– Meg, nagyon. Nézd, ennek sok öröme és nehézsége van. Egyrészt az elektronika nem viccel. Tehát ott nincs az, hogy a zongora kísér, és majd megy utánad, alkalmazkodik és majd bevár téged. Mondhatom Sárosi László darabját, a *Nagymama táncát*, ami hírhedten nehéz, elektronikus marimba megy végig. Ott nincs mese, alkalmazkodni kell. De sorolhatnám Faragó Új táncrendjét, vagy Pintértől a *Mágusok éjszakáját*. Tehát van ebben egy kaland. Egyrészt rendkívüli módon kell tudni a szólamodat, rendkívüli módon kell tudni alkalmazkodni a leírt elektronikához, mert ott nincsenek kivárások, tudni kell az időket. Tehát bizonyos szempontból nagyon hasznos, mert nagyon komoly fegyelemre tanít.

Sárosi László: Nagymama tánca (5:24)

Lakatos György (fagott)

Béla Faragó: Új táncrend (13:12)

(Lakatos György (fagott))

– *Amit a nem elektronikában is tudsz hasznosítani.*

– Abszolút. Én rengeteget tanultam az elektronikából, hogy nincs mese, itt nem alkalmazkodó partner van, hanem egy fix partner, akihez neked kell alkalmazkodnod. Csak példának mondom, a *Nagymama tánca* olyan gyors darab, és olyan elképesztően virtuóz, ott ha egyszer elúszol a tizenhatodokkal meg a századmásodperces időkkal, soha többet nem találsz vissza. Nincs mese, abszolút észnél kell lenni.

– *Ezek tulajdonképpen általános kíváncsalmak, csak egy nagyobb precizitás szintjén. Vannak csak az elektronikában jelentkező szempontok egy hangszeres számára?*

– Igen. Például a Sugár-modellek, ugye tíz fajta modell, amit egy Rev5-ön állítanak elő. Ahol a fagottnak a hangjaiból a Rev5 – ez egy számítógépes program – mindenfajta hangszíneket kreál: attól függően, hogy milyen felhangot játszok, az elektronika abból mást és mást modulál.

– *Abban következetes, tehát nincs véletlenszerűség.*

– Abszolút. Én nagyon szerettem ezt a fajta típusú zenét az EAR-ben, mert rengeteg új dologra adott lehetőséget. Szigeti *F. Otto AG.* darabja például, vagy Pintér *Mágusok éjszakája*. Ezekből én magam is rengeteget tanultam, ha így játszom, így szól, ha amúgy játszom ugyanazt a hangot, másfajta dinamikával, másfajta hangszínnel, másfajta felhangrendszerrel, akkor másképpen szól. Sajnálom egyébként, hogy más hangszereken ezt nem hallom, talán csak a fuvolán... Matuz István, Gyöngyössy Zoltán, Ittész Gergő, Matuz Gergő. Klarinéton, oboán, rézfúvósokon kevesebbet látunk, pedig nagyon izgalmas.

Lakatos György, Fa.Ottó.Ag (10:48)

Szigeti István: Fa.Ottó.Ag
Lakatos György (fagott, elektronika)
EAR concert (2017. 03. 20.)

Pintér Gyula: Night of the Magicians (8:38)

EAR Együttes koncertje
Lakatos György (fagott)
Kapolcs, katolikus templom (2012)

– *És tanárként unszolod, vagy ösztönzöd a növendékeidet, hogy ismerjék meg ezt a fajta zenélési módot?*

– Igen. Most játssza egyik növendékem a Faragó *Táncrendet*, a Sárosy *Nagymama táncát*, a Modelleket Sugártól.

– *Akkor te beépítetted a tanári repertoárodba is.*

– Figyelj, nálam kötelező minden évben magyar kortársat játszani, tehát minden évben, minden félévben. Tehát játszanak barokkot, Vivaldit, Bachot, Geminianit,

Scarlattit, klasszikust, Mozartot, Beethovent, Rossinit, romantikust, és minden félévben kötelező játszani kortárs magyart is.

Mozart B-dúr fagottverseny KV. 191 - Lakatos György (20:21)

I. Allegro; II. Andante ma Adagio; III. Rondo: Tempo di Menuetto

Lakatos György (fagott),

Erkel Ferenc Kamarazenekar (hangversenymester: Lesták Bedő Eszter,
művészeti vezető: Áldor Lili

(Élő felvétel: 1995. Kalocsa Kék Madár Fesztivál)

– *Ezek között óhatatlanul van elektronikus is.*

– A kortárs magyarban természetesen benne van az emlegetett Sárý-, Faragó- és Sugár-darab. Hozzá kell tennem, hogy ezeket a darabokat csak olyannak tudod adni, aki maximálisan birtokolja a hangszert, meg a figyelem és a fegyelem birtokában is van. Mert ott alkalmazkodni kell, nincs lojalitás vagy kontroll.

– *Korrekciónak lehetősége se nagyon. Van olyan növendéked, akinél úgy érzed, hogy különös affinitása van erre?*

– Pont most van egy olyan növendékkel, aki látta-hallotta egyik darabot a YouTube-on meg Spotifyon velem, és mondta, hogy ez mennyire fantasztikus mű, ezt szeretné megtanulni. Jó, mondom, tanulj meg, de apukám, ehhez először is nagyon komoly hangszertudás kell, másrészt meg komoly fegyelem, alkalmazkodás. Sosem felejttem el Sárý László *Nagymama táncát*, és Petrovics *Passacaglia*-ját, ha valami kortárs zenét sokszor játszottam, akkor ezek voltak azok...

– *Azok a darabok, amelyekben egy elektronikus alap vagy háttér van, ezeket neked otthon őrizned kellett CD-n, hogy utána taníthasd.*

JACKDAW (2004) for Baritone Saxophone and Computer - Wayne Siegel (10:26)

– Sosem felejttem Wayne Siegel amerikai szerző *Jackdaw* című darabját, ami még a sárvári fesztiválon ment. Meghallgattam a CD-jét, de nem volt hozzá instrukcióm, hogy akkor mikor indul a CD, és mikor játszom én? Elkezdtem, és nem jó, újra elkezdtem, megint nem jó... Tehát ráment nekem jópár hetem, amire rájöttem, hogy én mikor is lépek be. Ezeket a darabokat szinte többet gyakorlom, többször tanulom, mint egy Mozart fagottversenyt, vagy egy Vivaldit vagy egy Webert. Mert egyszerűen olyan konkrét önfegyelem, olyan konkrét alkalmazkodás kell, amit a mai világban nehezen találsz, tehát mint mondtam, elektronikus darabokat csak olyan növendéknek tudok adni, aki tényleg evvel a fajta aszketikus önfegyelmel rendelkezik... Ezt Esterházy Péter barátom mondta nekem, aki már sajnos nincs

köztünk – sok műsoron léptem fel vele, ahol Sárý Nagymama táncát játszottam – hogy apukám, ez aszketikus önfegyelem. Nincs mese, mondta, nincs kikapcsolódás, nincs kinézés a közönségre. Elképesztően ott kell lenni, mennek az ütemmutatók, a ritmusok, a szólamok, és arra kell rájátszani.

– Jó megfogalmazás, hogy nincs kinézés a közönségre. Ez egy másféle előadói attitűdöt erősít.

– Ifjabb Hara László (közismertebb nevén a kis Hara) mondása is illik ide, hogy ha egyszer elúszol, akkor legközelebb a ruhatárban találkozol a zenével.

– Ő is játszott elektronikus zenét?

– A kis Hara 1991 táján meghalt, sajnos, és akkoriban elektronikus zenével még nem álltunk túl jól. Bár Patachich Iván *Fagotto Digitalisa* már kész volt akkor. De azt mondom, hogy miután én bekerültem ebbe a körbe, a szerzők akkor kezdtek el eléggé intenzíven a fagottal dolgozni. Faragó Béla, Rózsa Pál, Pócs Katalin, Hollós Máté, Sugár Miklós, Szigeti István, Decsényi János (nem is tudom, kit hagytam ki éppen), elkezdtek sokat írni, amiért nagyon hálás vagyok. Az elektronikus zene – a fagott számára mindenképpen – az EAR-nek is köszönhetően a ‘90-es évek közepétől mostanáig tart. Most is jönnek a darabok.

[Fagotto digitale](#) (11:36)

Patachich Iván művét Vajda József (fagott) szólaltatja meg
© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

– És ezek az általad sokat játszott magyar daraboknak a rögzített alapja az ott van a polcodon? Tehát, hogy ha egy növendékedet tanítod, akkor leveszed és mondod, hogy ezzel játszd, vagy ezzel tanuld meg?

– Nekem az összes darabnak az alapja, Horváth Istvánnak köszönhetően, ott van egy CD-n a polcomon.

– Ez fantasztikus, mert akkor nálad van ennek az anyagnak a második számú leggazdagabb archívuma.

– Hát nézd, nekem egyrészt otthon van egy tízezer kötetes könyvtáram (szépirodalom, világtörténelem, művészettörténet, minden nyavalya), több ezer kötetes fagott-kotta gyűjteménnyel, benne az összes kortárs darab, amiket játszottam. 1961-től számítjuk a kortárs magyar fagottirodalom kezdeteit, Kazacsaytól, Marostól, Vincze Imrétől, Takács Jenőtől, Petrovicstól. Ebben a 60-65 évben körülbelül 140 szólisztikus magyar darab keletkezett.

– *Hogyha ez így ellőtted van, akkor azt is átlátod, hogy nemcsak az általános zeneszerzési stílus változik, hanem a hangszerhez való hozzáállás is. Vannak ilyen szempontból korszakok, irányzatok?*

– Abszolút. Egyébként pont ebből írom a doktorimat most⁶.

– *Hát igen, Kazacsay meg Sárly László két külön világ.*

– Más világ, de abszolút meghatározható módon. A doktorimat úgy építettem föl, hogy kezdődik a 60-as években Kazacsayval, Vincze Imrével, Petroviccsal, utána Károlyival folytatódik, azután Tihanyi meg Sugár. A végét Horváth Balázs, Dubrovay jelenti. Ez persze nem korosztályok szerinti, hanem a darabok időrendje szerinti osztályozás. Dubrovay más korosztály, mint Horváth Balázs, vagy Fekete Gyula vagy Király László, de a darabokat most írták. Elképesztően sokat fejlődtek a hangszerrel való elvárások. Petrovics *Passacaglia in blues*, az első komoly fagottdarab 1965-ből, akkor sem, ma sem könnyű kihívás, magas technikai, szellemi szintet az embertől, a fagottosoktól. Aztán volt egy 10-20-30 évnyi stagnálás. Az 1990-es években viszont születtek olyanok, mint Tihanyi *Triton*, Pintér *Mágusok éjszakája*, Kovács Zoltán 1. fagottverseny, Vajda, Orbán szonáta. Ezeknek a fagottdaraboknak a minősége, technikai elvárása világszínvonalú, abszolút világszínvonalú. Úgy tűnik, a szerzők szívesen nyúltak a fagotthoz. A fagott repertoár fantasztikus fejlődésen ment keresztül ebben az időszakban, új technikai elvárások és megoldások, újfajta a kísérettípusok, elektronika, zongora, más partner... Azt mondom, hogy ez a 140 darab az elmúlt 60 évben nagyon komoly dolog.

– *És ez a tendencia fog folytatódni?*

– Én azt mondom, hogy egy darab megírása mindig szerző és előadó függvénye. Ez így van Mozart óta. És ha remek új szerzőink vannak is, nem minden hangszeren van jó előadónk. Ahhoz, hogy kortárs zenét jól játsszál, világszínvonalon kell birtokolni a hangszeret.

– *Érzésed szerint hangszínek, hangterjedelem, vagy különleges játékmódok irányába bővíthet még a fagott használata ezután?*

– A hangterjedelemben nem lehet már fejlődni, ott kimerítettük az összes lehetőséget. A hangszínek, újfajta technikák, újfajta lehetőségek még bőven jöhetnek, abban van

⁶ Elolvasható az összeállítás 36. oldalán

még potenciál. Dramaturgiák, technikai lehetőségek. Heinz Holliger írt nekem egy darabot két évvel ezelőtt. A darabban szinte semmiféle klasszikus technika nem volt, csak multifóniák, Flatterzungéktól kezdve flaggioletten keresztül glissandók, és azon belül a trillák. Tehát ebben van még lehetőség, bár hozzá kell tennem, hogy az ilyen darabot nagyon kevés hangszeres tanulja meg, mert nagyon sok energia és idő kell hozzá. Én jelenleg két ellenpólust képviselő zenét játszok. Az egyik Fekete Gyula fagottversenye, ami egy abszolút klasszikus fagott-technika klasszikus játékkal. Remek, jó kis darab, hangulatos, jópofa, kellemes. És játszom a Horváth Balázsnak a darabját, amelyben egy félóráig nincsen nád. Szóval csak újfajta multifóniák, Flatterzungék...

– *Holligerre emlékeztető kezelésmód.*

– Igen. Ez a kétfajta stílus versenyzik jelen pillanatban a fagotton, és engem örömmel tölt el, hogy ilyeneket játszhatok. Az a baj, elmondom őszintén, hogy rajtam kívül más fagottos nem foglalkozik ezzel. Rendkívül sok tehetséges fagottos van a magyar világban, növendékeim is, de hogy belemélyedjenek egy Kovács Zoltán vagy egy Horváth Balázs vagy egy Fekete Gyula vagy egy Sugár vagy egy Szigeti vagy egy Pintér vagy egy Sály darabjába, az nem történhet meg. Én pedig úgy gondolom, hogy a mai világban egy hangszeres szólista kortárs zene nélkül nem fog tudni megélni, koncertezni. A kortárs zene az alapvető belépő ahhoz, hogy egy koncertező művész lehessél.

Sugár Miklós: Modellek (12:27)
(Lakatos György (fagott))

Miskolci Szimfonikus Zenekar és Lakatos György (8:11)

Kovács Zoltán: II. fagottverseny

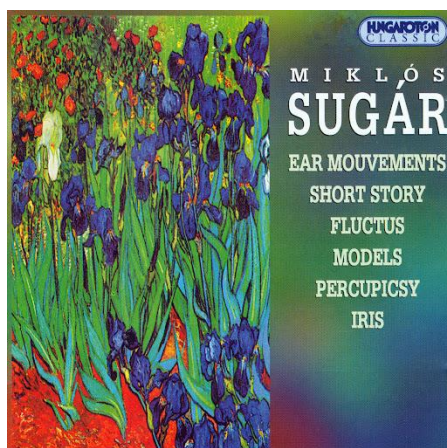
Miskolci Szimfonikus Zenekar, Lakatos György (fagott), vezényel: Antal Mátyás

A koncert 2019. november 18-án került megrendezésre (Filharmónia Szezonbérlet) a Kodály Zoltán

Általános Iskola Kodály teremében.

A felvételt készítette a Nyíregyházi Televízió.

LAKATOS GYÖRGY FELVÉTELEIBŐL VÁLOGATVA

Models (15:43)

© 1999 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Status Quo (9:50)

© 2003 HUNGAROTON RECORDS LTD

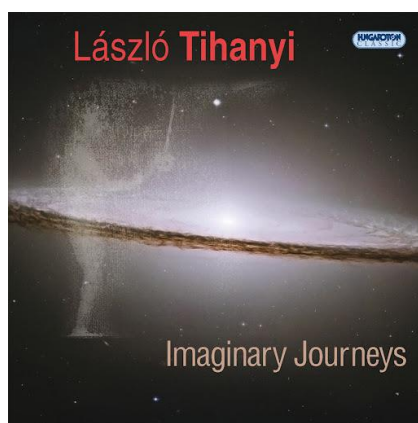

Triple Concerto: Movement 2 (2:52)

Triple Concerto: Movement 3 (3:33)

Lakatos György (fagott), Gyöngyössy Zoltán (fuvola), Bálint János (fuvola),
Erkel Ferenc Kamarazenekar, vezényel: Tihanyi László

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Triton (15:37)

© 2008 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Fagottverseny (23:02)

© Tom-Tom Records Released on: 2017-04-07

Jean Françaix: Bassoon concerto (25:05)

Lakatos György (fagott), Erkel Ferenc Kamarazenekar (Hangversenymester: Lesták Bedő Eszter)

Hidas Friqyes: Bassoon concerto (17:22)

*Lakatos György (fagott), MÁV Szimfonikus Zenekar, vezényel: Maxim Rysanov
(Koncertfelvétel)*

Miskolci Szimfonikus Zenekar és Lakatos György (8:12)

Kovács Zoltán: II. fagottverseny

Miskolci Szimfonikus Zenekar, Lakatos György (fagott), vezényel: Antal Mátyás
A felvételt készítette a Nyíregyházi Televízió. (2018)

Hangszerbemutató Lakatos Györggyel (14:07)

Játék és muzsika itthonról - 2.rész A hangok csodálatos világa (29:32)

Játék és muzsika itthonról - 3.rész A hangok csodálatos világa (31:24)

Lakatos György - Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára (12:41)

Magyarország Videós Archépcsarnoka ®

<https://www.youtube.com/watch?v=8XBubGELDvq&t=308s> (7:38)

Lakatos György mesterkurzusának első napja a 2012. évi Szombathelyi Bartók Szemináriumon.

ÉLETKÉPEK

Lakatos György J. Haydn trikóban

Kocsis Zoltánnal a Zeneakadémián:

Kocsis Zoltánnal a Zeneakadémián

Ezt is a Zeneakadémián fotózták

Próba a Haydn Philharmonie-nál

és egy újabb próba

Hans Holligerrel

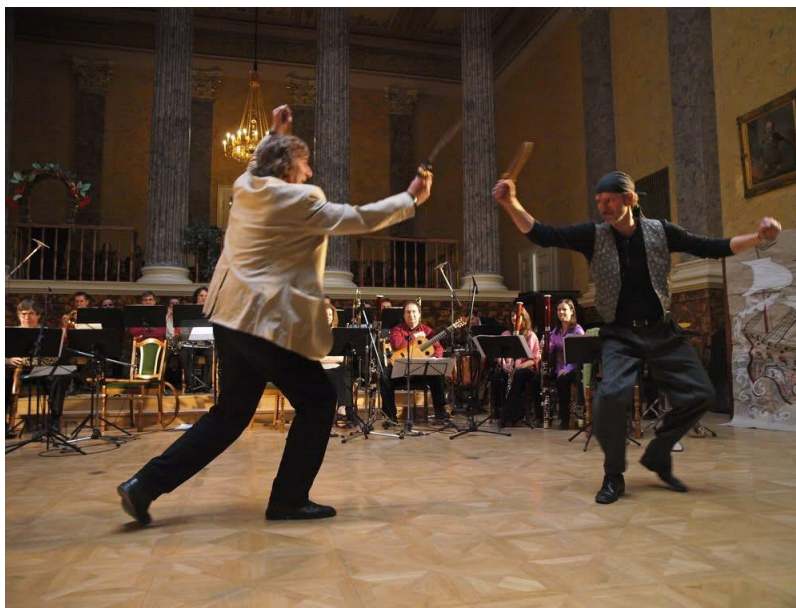
Nemzetközi Eötvös-kvintett. A fotó közepén: Eötvös Péter és Lakatos György

Wolf Péterrel

Gryllusz Dániellel és Vilmossal

Párbajhósként Helyey Lászlóval a Nemzet Múzeum Dísztermében

Kivételesen fagott nélkül

Billentyűs hangszerrel

Kívánság műsor! Piros kendő=dúr, kék kendő=moll (BMC)

Kelemen Olgával

Fogadás a Zeneakadémián

Prof. dr. Váradi Judittal és Bartha Andreával Debrecenben

Pastorale-sorozat, 2009, “A nagy fagott-show”,
A Zuglói Szent István Zeneházban Lakatos György mellett Solymosi-Tari Emőke és
Záborszky Kálmán

Fagott nélküli varázslás

Már látsztk az “alagút” vége?

Tanítványokkal a következő fotókon is

Egy boldog tanév vége - avagy Charlie és angyalai (Chiori Yoshiro, Kerek Erzsébet, Ágoston-Szabó Krisztina, Laura Lorx és Losonci Luca) vizsga után a Régi Zeneakadémián

Lakatos György és tanítványai: Vincze Viveen, Pém Anna, Szutor Lili, Chiori Yoshino, Bejoczi Mátyás és Fülemen Zsolt (2015)

Itt is tanítványaival, barátaival

Diplomaátadó ünnepségen: Ágoston-Szabó Krisztina és dr. Vigh Andrea (2015)

Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης/State Conservatory Thessaloniki

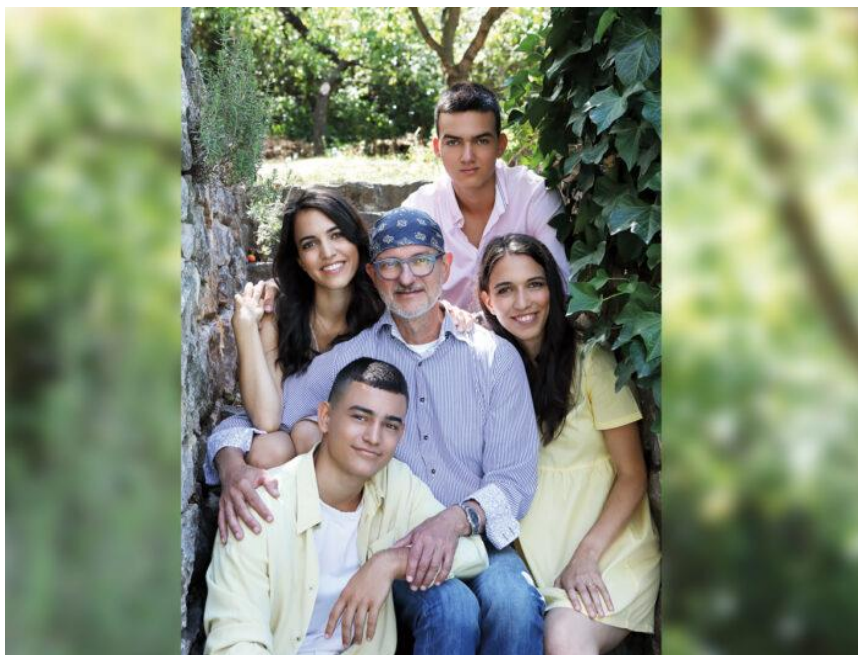
Simonics Viktóriával (BMC)

Édesanyjával

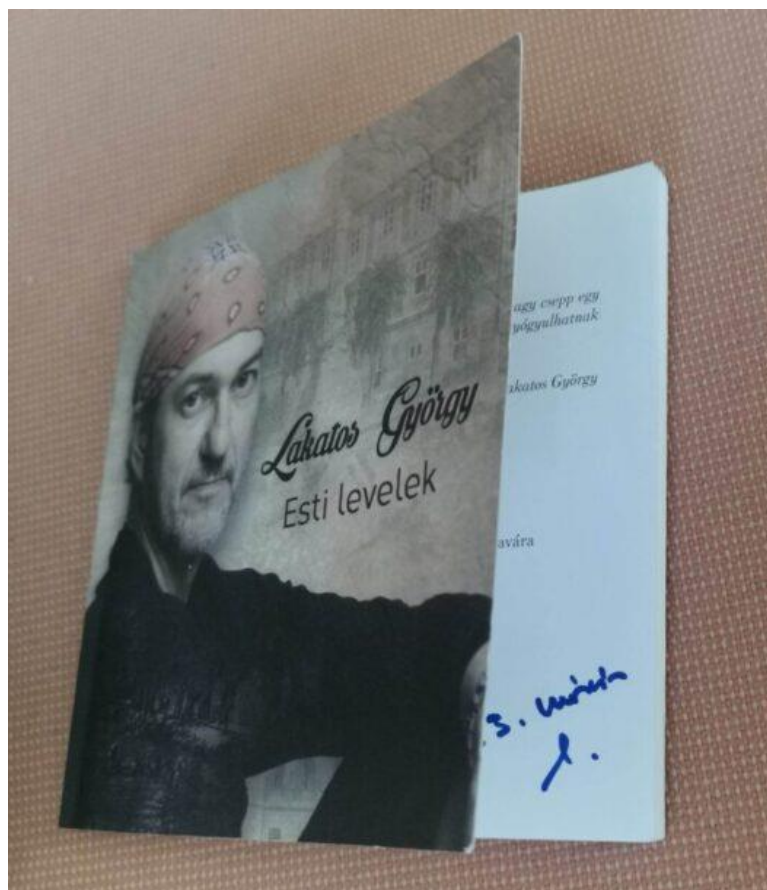
Lakatos György leányával, Sárával a Zeneakadémián

Gyermekeivel

Elmélyülés közben

Otthon, könyvei között

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28-as számú művészet- és művelődéstörténeti besorolású doktori iskola
A MAGYAR FAGOTTJÁTÉK ALAKULÁSA

**A 20. SZÁZADBAN:
PETROVICSTÓL DUBROVAY-IG**

LAKATOS GYÖRGY

TÉMAVEZETŐ: OROSS VERONIKA

DLA DOKTORI ÉRTEKEZÉS

2023

[disszertacio.pdf](#)

[tezis_en.pdf](#)

[tezis_hu.pdf](#)

Tartalomjegyzék

Rövidítések.....	I
Köszönetnyilvánítás	II
Bevezetés.....	III
1. FEJEZET: Petrovics Emil: <i>Passacaglia in Blues</i>	1
1.1. A bemutató	1
1.2. A <i>Passacaglia</i> előtt	4
1.3. Előzmények	5
1.4. A darab sikere.....	9
2. FEJEZET: Petrovics után, Dubrovay előtt.....	20
2.1. Kibontakozás, újítás, kísérletezés, bátorság.....	20
2.2. Károlyi Pál: <i>Contorni</i> , fagottra és zongorára	21
2.3. Láng István: <i>Interpolations</i>	25
2.4. Tihanyi László: <i>Triton</i>	27
2.5. Sugár Miklós: <i>Modellek</i>	31
3. FEJEZET: Dubrovay: <i>Solo No. 7</i>	34
3.1. Előzmények	34
3.2. Az <i>Első Fúvósötös</i>	40
3.3. A <i>Második Fúvósötös</i> és az <i>Oktett</i>	44
3.4. A <i>Solo No. 7</i>	51
Zárszó	56
Függelék	58
Műjegyzék	59
Bibliográfia.....	67